

Előszó

A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum 2011-ben immár nyolcadszor adott helyet a *Fiatal Néprajzkutatók Szemináriuma* néven intézményesült, első-sorban egyetemi hallgatók és pályakezdő fiatal kutatók számára szervezett néprajztudományi-muzeológiai tábor konferenciájának. A saját múzeumi gyűjteménnyel, kiállításokkal, kutatási programokkal, külső szakemberekkel és tudományos eredményekkel rendelkező Csángó Néprajzi Múzeum keretében szakgyakorlatozó elsőéves egyetemi hallgatók számára az itt töltött egyhetes periódus igazi néprajztudományi és muzeológiai beavatás, melyet követően a résztvevők már otthonosabban mozognak a diszciplína elméleti és módszertani kérdéseiben, a kultúrakutatás világában.

Az évek során a Pozsony Ferenc egyetemi tanár, múzeumalapító által szervezett zabolai szakmai találkozónak helyet adó vidéki intézmény a székelyföldi, erdélyi és a magyarországi fiatal néprajzkutatók, muzeológus szakemberek, egyetemi oktatók kultúratudományi műhelyévé vált, ahol kellemes környezetben, oldott hangulatban zajlik az aktuális szakmai problémák, közös tervek megbeszélése. A fiatal intézmény műhely jellegét érzékelteti, hogy az utóbbi évek székelyföldi múzeumokban tevékenykedő néprajzos előadói korábban még hallgatóként kapcsolódtak be a szakgyakorlat munkálataiba; előadásaik pedig olyan aktuális kutatásokról szóltak, melyeknek későbbi eredményeit a zabolai közös beszélgetések is meghatározták.

2007-ben a Háromszéki magyarok világtalálkozója alkalmából az intézmény tudományos konferenciát szervezett, melynek anyagai az *Orbaiszék változó társadalma és kultúrája* című, a Csángó Néprajzi Múzeum kiadványainak sorát indító tanulmánykötetben jelentek meg. Az azóta eltelt négy évnek a zabolai műhelyhez is kötődő, az egyetemi hallgatók tudományba avatását célzó szakmai termését az előttiünk fekvő, válogatott tanulmányokból álló kötet kívánja összefoglalni.

A könyv indító tanulmányában Pozsony Ferenc a történelmi Orbaiszék településeinek utóbbi bő másfél évszázados társadalmi folyamatait elemzi demográfiai és etnikai szempontból, melyeket gazdaságtörténeti és terepmunkákból származó adatokkal egészít ki.

Szócsné Gazda Enikő a pávai Vajna család 18–19. századi életmódját kísérli meg feltárni a nemesi família inventáriumai alapján. Levéltári kutatása a családra fókuszáló mikrotörténelmi léptéken túl fontos lokális és regionális társadalom- és tárgy történeti adalékokkal, összefüggésekkel is szolgál.

Dimény Attila várostörténeti kutatásában Kézdivásárhely nyilvános használatú helyszíneit, a közösségi élet színtereit és azok kialakulását vizsgálja. A tanulmány központi eleme a 19. századi polgárosodás és urbanizálódás folyamata, melynek szellemiségében a városi iparos és értelmiségi réteg létrehozta a szabadidő eltöltésének intézményeit.

Kinda István a vargyasi mészégetés kapcsán egy ősrégi népi ipar 20. századi alakulását és 21. századi továbbélését mutatja be. Elemzésében a mesterséggel kapcsolatban álló társadalmi csoportok mindennapjait és a gazdasági erőterek dinamikáját is részletesen ismerteti.

Miklós Zoltán egy apró udvarhelyszéki falu, Sándortelke 20–21. századi mezőgazdasági helyzetképét nyújtja. Rámutat, hogy a település és a mikrorégió önfenntartásában a polgári viszonyok és a tőkeáramlás hiányában olyan régi hagyományok élnek tovább, amelyeket az emberek „készen” találnak maguk körül: állattartás és földművelés családi léptékben, kizárólag a túlélés szintjén.

Szócs Levente írásában egy gyergyói asszony önéletrajzát mutatja be és elemzi az egyén és a közösség egymásnak feszülő kapcsolatán keresztül. A szerző rámutat, hogy a kivételes életút nyomán születő önéletírás a szerzői önmegvalósítás mellett funkcionális cselekvés: a társadalmi kirekesztettség elleni néma egyéni ellenállásként tétéleződik.

Dimény Haszmann Orsolya szintén népi írásbeliség tematikájú írást tesz közzé: az eszternelki Bodor család első világháború idején folytatott levelezését elemzi. A 23 levelezőlappól álló forrásanyag különlegességét jelenti, hogy azok a fronton harcoló fiú és az otthon maradtak közötti érzelmek, az elkeseredés és a remény hű lenyomatai.

Salló Szilárd dolgozata a népi írásbeliség megnyilvánulásait a tárgyi néprajz vonzaskörében követi nyomon. A Csíki Székely Múzeum 101 darabos pásztorbot-gyűjteményét a szerző funkcionális, művészi és szimbolikus aspektusból is bemutatja.

Gergely Orsolya a csíkszeredai Sapientia egyetemen végzett, kezdő szociológusok diplomamunkáit bemutató, mennyiségi és minőségi mutatókat alapul vevő elemzésében a székelyföldi társadalomkutatás jelenlegi és jövőbeli alakulásának irányait is vázolja.

A kötet tanulmányainak tematikus fejezetei, változatai különböző folyóiratokban és kötetekben jelentek meg az utóbbi években. Ezek közül kiemeljük a legfontosabb fórumot, a Székely Nemzeti Múzeum *Acta Siculica* évkönyvét, amely rendre helyet adott a legfrissebb néprajztudományi eredmények közzétételének, így a zabolai konferenciák anyagai közül több téma a rangos szakmai periodika hasábjain is taglalásra került. Közönetünket fejezzük ki ugyanakkor a *Communitas* Alapítványnak, hogy évről évre támogatta a Fiatal Néprajzkutatók Szemináriuma rendezvényeinek létrejöttét, valamint azt is, hogy hozzájárult a zabolai konferenciák válogatott anyagából összeálló jelen kötetünk kiadásához is.

Kinda István

